

**Respect voor het verleden,
ruimte voor de toekomst**

lessen van het wederopbouwproces in Roombeek, Enschede (2000-2004)

Voorwoord

1. Inleiding: Roombeek, van rampgebied tot bijzondere wijk	9
2. Kenschets van het gebied en de opgave na 13 mei 2000	11
2.1 Het gebied voor de ramp	
2.2 Gevolgen van de ramp	
2.3 De missie van de wederopbouw	
2.4 Uitgangspunten voor het wederopbouwproces en eerste aanpak op hoofdlijnen	
2.5 Betrokken partijen	
3. Organisatie en leiderschap	19
3.1 Kwetsbaarheid en bevoegenheid	
3.2 Organisatievorm PBW	
3.3 Zelfstandige gemeentelijke dienst?	
3.4 Leiderschap, organisatiecultuur en samenwerking	
3.4.1 Leiderschap: directeur PBW (Peter Kuenzli) en stedenbouwkundige (Pi de Bruijn)	
3.4.2 Politiek leiderschap: Roelof Bleker (wethouder) en raadscommissie voor Wederopbouw	
3.4.3 Organisatiecultuur: de medewerkers van het PBW	
3.4.4 Samenwerking met maatschappelijke partners	5
3.5 "Wrijving geeft glans", de samenwerking tussen de drie pijlers	
3.6 Bijzondere positie woningcorporaties	
3.7 Overdracht naar lijnorganisatie, afbouw PBW	
3.8 Overige organisatorische aandachtspunten n.a.v. ervaringen met het PBW	
4. Proces en participatie	41
4.1 Inleiding en visie	
4.2 Doelen	
4.3 Doelgroepen: rechtstreekse benadering en benadering via sleutelfiguren	
4.4 Volwaardige plaats en duidelijkheid over randvoorwaarden	
4.5 Interactieve planvorming	
4.5.1 Aanpak bij ontwikkeling stedenbouwkundig plan	
4.5.2 Creatieve vormen, gericht op uiteenlopende groepen	
4.5.3 Resultaten en verwerking in plannen	
4.5.4 Rol corporaties bij interactieve planvorming	
4.5.5 Raadsleden: actief aanwezig, maar politiek afwachtend	
4.5.6 Onduidelijke inhoudelijke afwegingscriteria	
4.5.7 Groei van enthousiasme bij de professionals	
4.5.8 Interactieve aanpak bij verdere uitwerking?	

- 4.6 Stimulering van maatschappelijke participatie en sociale samenhang
- 4.7 Platform Wederopbouw
- 4.8 Het nieuwe Roombeek
- 4.9 Communicatie: tijdigheid en duidelijkheid
 - 4.9.1 Benaderbaar voor de pers
 - 4.9.2 Aandachtspunten

5. Ambitie, programma en resultaten **59**

- 5.1 Inleiding
- 5.2 Waarom ligt het ambitieniveau voor de wederopbouw zo hoog?
- 5.3 Van ambities naar concrete doelstellingen
- 5.4 Van doelstellingen naar resultaten: drie belangrijke bevindingen
 - 5.4.1 Vasthouden aan ambitieniveau
 - 5.4.2 Het waarborgen van samenhang tussen de pijlers
 - 5.4.3 Spanning tussen terugkeerdoelstelling en vernieuwingsimpuls
- 5.5 Resultaten anno 2004
 - 5.5.1 De wijk Roombeek: belangrijkste locatiegebonden resultaten
 - 5.5.2 De stad: belangrijkste stadsbrede resultaten
 - 5.5.3 Specifieke aandachtspunten per pijler
- 5.6 Toekomstige realiteit of ideaalbeeld?

–
6

6. Belangrijkste leerervaringen **87**

Respect voor het verleden, ruimte voor de toekomst

De vuurwerkramp van 13 mei 2000 heeft veel leed en schade veroorzaakt bij mensen die in het gebied woonden en werkten. Door de ramp is in Enschede echter ook een klimaat geschapen, waarin tal van zaken mogelijk waren die onder normale omstandigheden veel trager zouden verlopen of verzanden in omslachtige compromissen. Daarmee is de wederopbouw van Roombeek een laboratorium geworden voor innovaties in het Grotestedenbeleid en de stadsontwikkeling. Innovaties die niet alleen betrekking hadden op de inhoud, maar evenzeer op strategie, organisatie en procesinrichting. Getuige de toenemende stroom bezoekers aan Roombeek en de aandacht in de pers is dat ook niet onopgemerkt gebleven.

Toonaangevende ontwikkelingen in Roombeek zijn onder meer te vinden bij:

- intensieve participatie van, en internactie met alle betrokken groepen;
- de aanleg en exploitatie van het glasvezelnet door Casanet, een dochteronderneming van de twee grootste Enschede corporaties en de ontwikkeling van nieuwe diensten over dat net;
- de hoge mate van functiemenging in het gebied van wonen met werken en diverse voorzieningen;
- een stedenbouw en grondexploitatie die is gebaseerd op 50% particulier opdrachtgeverschap (werken en koopwoningen) en een sterk geliberaliseerd en gestroomlijnd proces van kaveluitgifte;
- een geclusterd voorzieningencentrum met 16 verschillende gebruikers in het hart van de wijk, geheel gebaseerd op het gedachtegoed van de Commissie Dagindeling. Het gehele complex wordt risicodragend ontwikkeld en geëxploiteerd door woningcorporatie De Woonplaats. De gemeente heeft het gebruik van een eeuwigdurende onderwijsvoorziening in een keer afgekocht. Het gehele traject van visievorming tot en met oplevering zal naar verwachting in vijf jaar zijn doorlopen;
- het terugbrengen, midden in de stad, van ongeveer 10,5 kilometer Roombeek met een belangrijke functie voor de waterberging, waterafvoer en recreatie in het noordelijk deel van Enschede;
- het hergebruik van oude fabriekscomplexen voor culturele voorzieningen, gemengd met hoogwaardige bedrijvigheid en nieuwe vormen van wonen, als identiteitsdragers voor het nieuwe Roombeek.

Het van de grond krijgen van een zo breed sociaal, economisch en fysiek programma in een dergelijk hoog tempo is alleen mogelijk wanneer zeer doelgericht wordt gewerkt met betrokken mensen en partijen. De vuurwerkramp en de opdracht voor het lokaal bestuur om het geschokte vertrouwen te herwinnen heeft er toe geleid dat binnen een jaar na de ramp een operationele organisatie in het leven is geroepen - het Projectbureau Wederopbouw - die daartoe in staat was.

Bijvoorbeeld door de complete integratie binnen één organisatie van sociale, economische en fysieke wederopbouw met een kleine staforganisatie, door oprecht te investeren in maatschappelijk draagvlak (desnoods door plannen over te maken) en door ook echt terug te treden zodra een andere partij een deel van het programma wil overnemen.

Het meest bepalend zijn en blijven tenslotte de mensen die het werk moeten doen. Succes vraagt om de juiste spirit die wordt gekenmerkt door toewijding aan de opdracht, over de grenzen van het eigen domein willen heen kijken, verantwoordelijkheid dragen en nemen, willen leren van fouten, creativiteit en professionaliteit.

In het boekje “Respect voor het verleden, ruimte voor de toekomst” is verslag gedaan van de leerervaringen die opgedaan zijn in het bijzondere ontwikkelingsproces wat Roombeek heeft doorgemaakt van 2000 tot en met 2004 en kan als waardevolle inspiratiebron dienen voor bestuurders en ambtenaren bij gemeenten en hun partners bij maatschappelijke instellingen en marktpartijen bij het inrichten en doorlopen van een succesvol, gestroomlijnd en gevarieerd ontwikkelingsproces.